

Izhaja trikrat na teden - tistih izdanih, in sicer: vsak torek, četrtek in soboto, zjutranje izdanje opoldne, večerno izdanje pa ob 3. uri popoldne, in stane z uradnimi izrednimi prilogi ter s „Kazipolom“ ob novem letu vred po pošti prejemana ali v Gorici na dom pošiljana:

Vse leto 13 K 20 h. ali gld. 6 60
pol leta 6 60 3 30
četrta leta 3 40 1 70
Posamične številke stanejo 10 vin.

Naravnino sprejema upravnistvo v Gosposki ulici št. 9 v Gorici v „Goriški Tiskarni“ A. Gabršček vsak dan od 8. ure zjutraj do 6. zvečer; ob nedeljah pa od 9. do 12. ure. Na naročila brez doposlane naročnine se ne oziramo.

„PRIMOREC“ izhaja neodvisno od „Soče“ vsak petek in stane vse leto 3 K 20 h ali gld. 1 60.

„Soča“ in „Primorec“ se prodajata v Gorici v tobakarni Schwarz v Solaki ulici in Jellersitz v Nunki ulici; — v Trstu v tobakarni Lavrenčič na trgu della Caserma in Pipan v ulici Ponte della Fabbra.

SOČA

(Večerno izdanje).

Uredništvo
se nahaja v Gosposki ulici št. 7 v Gorici v I. nadst. Z urednikom je mogoče govoriti vsaki dan od 8. do 12. dopoldne ter od 2. do 5. popoldne; ob nedeljah in praznikih od 9. do 12. dop. Upravnistvo se nahaja v Gosposki ulici št. 9.
Dopisi naj se pošiljajo le uredništvu.
Naročnina, reklamacije in druge reči, katere ne spadajo v delokrog uredništva, naj se pošiljajo le upravnistvu.
Neplačanih pisem ne sprejema le uredništvo ne upravnistvo.

Ogledi in poslanice
se računajo po petih vrstah, če tiskano 1-krat 8 kr., 2-krat 7 kr., 3-krat 6 kr. vsaka vrsta. Večkrat po pogodbi. — Večje črke po prostoru.

Naročnino in oglašje je plačati loco Gorica.
„Goriška Tiskarna“ A. Gabršček tiska in zalaga razen „Soče“ in „Primorca“ še „Slovensko knjižnico“, katere izhaja mesečno v splošnih obsežnih 5 do 6 pol ter stane vsakega 1 gld. 80 kr. — Oglašje v „Slov. knjižnici“ se računja po 20 kr. petih vrstah.

Odgovorni urednik in izdajatelj Ivan Kavčič v Gorici.

Bog in narod!

„Gor. Tiskarna“ A. Gabršček (odgov. Iv. Meljavec) tiska in zal.

„Centrifugalna“ posojilnica.

II.

V oklicu, kateri sta podpisala slemeniški razgrajatelj dr. Jožef Pavlica in profesor na učiteljski dr. Fran Kos, je povedano, da so odkladali z otvoritvijo od meseca do meseca, ker so vedno upali, da dobé v svoje blažene kremplje „Goriško ljudsko posojilnico“; ker so pa na obnem zboru 29. aprila sijajno pogoreli, zato je nastala zdaj nakrat nujna potreba, da ustanové novo posojilnico, ki bo slonela na pristno klerikalni podlagi.

Znamenito pripoznanje! Zdaj je od najmerodajniše strani potrjeno vse, kar smo pisali o klerikalno „Goričanski“ spletkah proti naši vrli „Goriški ljudski posojilnici“; resnično tudi ono, kar nam je bilo zaplenjeno z ozirom na neko preiskavo, kar pa osvetlimo po vrednosti pozneje, ko bo vsemu konec.

Ednega glavnih vodij vseh spletkarjev proti naši posojilnici se je pokazal prof. Kos, ki je bil član ravnateljstva, ob enem pa vpisani član ravnateljstva „Centrifugalne“. On je bil pravi pravcati ogleduh in ovaduh nasprotnikov in ne več ravnatelj. Nadzorstvo bi ga bilo moralo odstaviti z istim dnem, ko je stopil v ravnateljstvo konkurenčnega zavoda, in imenovati mu naslednika, v kar je po zakonu opravičeno in tudi dolžno. Iz prevelikih ozirov, katere ima naša stranka sploh da nasprotnikov, tega ni storilo! Ako bi bilo izvršilo to svojo dolžnost, bi bili klerikalci sicer kričali, ali to bi jim nič ne pomagalo, in marsikako iznenadenje bi si bili prihranili; enako tudi objavljenja teh in onih tajnostij, kajti dr. Kos je bil predrzni reporter sovražnih listov.

Iz teh pojasnil je tudi jasno, da so nasprotniki hoteli spraviti posojilnico v zadrego, ker le tako bi jo dobili v kremplje. Previdnosti in enerziji

dr. Tume se je zahvaliti, da se je ta prvi denarni zavod še vrlo razvijal v kljub vsem nasprotnim spletkam.

Zdaj je tudi jasno, zakaj so se nasprotniki upirali spremembi pravil. — Znano je, da je izdelal dr. Tuma nova, sedanjim zahtevam odgovarjajoča pravila. Pred vsem je hotel povišati jamstvo s tem, da vsak delež jamči še za dvakratni znesek; dalje, da bi se ustanovili tudi opravični deleži po 1 gld. (za dolžnike, katerim je 10 gld. preveč!) Nasprotniki, na čelu jim dr. Gregorčič, dr. Pavlica, profesor Kos, prof. Berbuč, so pa zgovorno dokazovali, da vsega tega ni potreba, in so pravila v celoti zavrgli, ker je bila naša stranka takrat premalo previdna.... V resnici pa so nova pravila zavrgli, ker so imeli že takrat dogovorjen načrt za naskok, ki je našim čitateljem zdaj predbro znan. — Jasno je tudi, da so nasprotniki lansko jesen odklonili, da bi posojilnica najela odprti kredit 50.000 na hiše le iz tega namena, da bi prišla v zagato.

V istem času, ko so na take nečuvno spletkarske načine rokavljali proti interesom „Goriške ljudske posojilnice“, so pa sprejeli v svojo „Centrifugalno“ še vse ostrejšje pogoje.... Tam so določili glavne deleže na 10 gld., dočim so pri naši le po 10 gld., in jamstvo na trikratni znesek, da vsakdo, ki hoče biti pravi njen član, jamči za 300 gld., dočim bi jamčil pri naši le za 30 gld. Opravični deleži pri „Goriški ljud. posojilnici“ bi jamčili le za 3 gld., dočim pri njihovi celih 50 gld. Tako je najnovjša klerikalno Goričanska poštenost! Kar so silovito grajali pri „Goriški ljudski“, to so v poostreni meri sprejeli v svojo „centrifugo“!!

Neodkritosrčnost in nepoštenost že pri ustanavljanju te „Centrifuge“ smo deloma osvetlili že zadnjič. Ukradli so dr. Tumi že naslov „Centralna posojilnica“, ker so vedeli (dr. T. je veliko razpravljal o tem vprašanju),

kako hoče on na najpreprostejši in najcenejši način v take svrhe preustrojiti „Goriško ljudsko posojilnico“. Toda ni jim bilo niti na kraj pameti, da bi mogli oni ustvariti tak zavod, ker so docela nesposobni, marveč šlo jim je edino za to, ustanoviti čisto klerikalni zavod proti „Goriški ljud. posojilnici“.

Tak strankarski namen je danes dokazan z oklicom dr. Jož. Pavlice in dr. Kosa. Danes je jasno, da „Centrifuga“ nima drugega namena, nego biti klerikalna konkurenca liberalni „Goriški ljud. posojilnici“.

Ko smo jim mi lani natočili čistega vina in isto javno pred svetom konstatovali, se je pa zagnala „Gorica“ po svoji „katoliški“ navadi v nas in dokazovala, da „Soča“ laže in zavija; šla je tako daleč in zatrdjevala, da bo „Centrifuga“ celó — čuje! — pomaga „Goriški ljud. posojilnici“, kakor vsem drugim, ako bo to potrebno! Tako so govorili hinavci takrat, ko so še skrivali svoje spletkarske namene, katere so letos izvrševali. Ker niso dosegli načelnih nakan, pa javno in odkrito povedo, da „Soča“ ni lagala, marveč povedala resnico — a lagala da je „Gorica“.

Popolnoma enako se je godilo „Soči“ v znani aferi dr. Tume. Na obnem zboru „Goriške lj. posojilnice“ lanskega aprila, ko je bil dr. Gregorčič uprizoril s 4 deželnimi poslanci oni škandalozni napad na dr. Tumo, je bil spustil prof. Berbuč dolgo hinavsko govoranco, v kateri je kadil dr. Tumi in ga zahvaljeval za njegovo resmojstersko vodstvo obeh denarnih zavodov. Toda ta plemeniti možakar je imel globoko pri srcu Tumovo zdravje, češ: preveč dela, preveč vsestranska je njegova delavnost, zato bo treba delo deliti; edino vsled tega človekoljubnega namena so ga hoteli — risum teneatis amici! — poslati pri posojilnici v zašlužen pokoj.

Ta „človekoljubna“ namena se jim ni posrečila! Še več: „Soča“ je bila

tako „impertinentna“, da je videla v onem činu grdo politično spletko, ki je imela namen, odpraviti dr. Tumo iz vsega javnega življenja, ker je bil nevaren „narodnim trotom“ pod Gregorčičevim vrhovnim vodstvom. — Ali kako so takrat protestovali proti takim trditvam „Soče“! — Ko je „Soča“ isto ponovno izjavila, je prof. Ivančič po svoji neotesani navadi zgrabil Gabršček v „Čitalnici“, češ: čemu govori take oslarije, na katere nihče ne misli. — Toda par mesecev pozneje so „prvaki“ povedali sami v „Gorici“, da je le „Soča“ resnico trdila in da hočejo — zapoditi dr. Tumo nazaj na Kranjsko.

Taka je na sploh poštenost in moralna klerikalno-„Goričanska“ banda. Kdo more tem ljudem kaj zaupati? — Kakó se drznejo taki politički barantači ustanavljati — denaren zavod? Kdo more imeti vanj zaupanje?! — Več pride!

DOPISI.

V Gorici, 1. junije. (Tutti frutti).
— Nad narodno-napredno stranko se močno kaznuje prejanja prevelika dobrohotnost in delavnost za druge.

Tisti tiskarski stroj, kateri je kupil Gabršček pred 10 leti za Obizzija, tiska danes „Norico“ in „Narod“. Da Gab. tega ni storil, marveč da bi bil kupil stroj in tiskarno takoj sebi mesto Obizziju, bi danes bilo v tem oziru vse drugače.

„Goriška ljudska posojilnica“ je kupila za „Sol. Dom“ hišo v ulici Vetturini. Danes se tam kujejo najgrši načrti proti njej. — Tuma in Gabršček sta največ pripomogla, da so oni prostori v slovenskih rokah. Zdaj se od ondi bruha ogenj in zveplo proti njima.

Na obnem zboru „Goriške lj. posojilnice“ v lanskem aprilu se je vprizoril znani škandal proti dr. Tumi. Dr. Gregorčič je grdo pogorel s svojim manevrom. Naša stranka je bila tako nespametno poštena, da je v kljub Berbučevim napadom izvolila njega in dr. A. Pavlico v nadzorstvo, dr. Franka, Kosa in Franjota pa v ravnateljstvo,

„Nemara bi hotel postati gospod, Jurček?“

„Hotel bi, dedek. Nam se godí slabo, gospodom pa dobro. Tudi židu se godí bolje nego nam, ker žid je gospod. Ko so pripeljali v šolo Hermanovega Samka, mu je dala gospa učiteljica polno pest sladkorja, nam pa ne da nikdar niti drobtinice. Nas le samo oštava, da bajé v šoli vse pokvarimo in pomažemo ter gospoda učitelja zlobimo na smrt. Tudi gospod učitelj nima nas vse enako rad. Mene ima, ker razumem mažarski. Toda drugim se godí huje. On hoče, naj nobeden ne govóri drugače, nego mažarski. Kdor ne razume mažarski, on bajé ni človek, marveč žival.“

„Ha — takó vas uče! Namesto svetega pisma vas uče oštévati ljudi!... Joj, o Bog, kakó se na svetu vse spreminja! Ko sem jaz hodil v šolo, smo imeli abecednik in evangelij; naučili so nas čitati, pisati in številiti, pa tudi svetih verskih resnic. Naš učitelj takrat ni zinil kaj takega kakor ta vaš. Bil je sama dobrota — in sam cesar ga je odlikoval!“

„Dedek, ko bi bil jaz gospod, ne bi bil takó zloben, kakor gospod učitelj — toda glejte, dedek“, obstane fant na krat, zakrivaje si z rokami oči. „Glejte,

„Prokleti ste...!“

V zbirki „Iz mažarskega raja“.

Češki spisal Jan Janča.

Poslovenil Pohorski.

Poldansko solnce je neusmiljeno sipalo svoje žarke na zemljo. Tla so bila vsa razgreta, drevesa so žalostno pobežala svoje usahnele liste; cvetice na vrtu in polju so se onemoglo klanjale k posušenim zemlji. Kamenje je palilo in ljudje — bilo jih je le malo — ki so šli bosí po cesti, so korakali kakor po žrjavici.

Zrak je bil vroč; celó v senci je bilo soparno; niti tam si upehan človek ni mogel spočiti, niti se poživiti. Zdelo se je, kakor bi v mično slovaško pokrajino z vso silo prodirala vsa gorkota iz dolnje Ogrske, katere bi rada spalila vso ogrsoto dežele. Prihajala je naglo, kakor prihajajo v slovaške vasi najeti roparji, ki vlačijo izpod škodlastih streh sirote, zavlečejo jih v spodnje kraje, kjer jih razdajajo na javnem trgu kakor nerazumno žival, da jih tu v tujem kraju cropajo sladke materno govorce, vere in Boga.

Grozni so ti ljudje, brez občutkov in sreč! Toda še groznejši so oni, kateri isto tako sami prihajajo bogato nakiteni, s priliznenimi, prijateljskimi besedami ljubezni, vere in Boga na ustnicah, v srcu pa skrivajoči črno izdajstvo. A ta dobri narod pod Tatrami, ki ne pozna zvijače in izdajstva, ne pozna laži in zlobe, čegar srce je čisto, kakor zlati žarek majnikovega solca: ta narod zaupa znóvič. Tolikokrat je bil že goljufan, kakor bi ne govorilo k njemu skalnato gorovje tatransko: Bodi trd, kakor so trde naše kamenite kosti. Vstrajaj, nasprotuj nasilju; naj si raje razbije tvoj sovražnik poprej glavo, nego bi se polastil tvojega srca. Pre našaj bridkosti, trpi, toda ne udaj se!...

Stari Botto je počival s svojim vnukom Jurčkom pod senčnimi vrhami. Pri Jurčkovih nogah se je vlegel Guraš, močan pes, ki je leno mahnil z repom samó takrat, ko je odganjal sitno muho. Tudi teh je letalo le malo v tem gorkem ozračju.... Za čedo se nihče ni brigal; saj ne pojde v škodo, ker ima tudi poludan, ter leži leno na pašniku....

Stari Botto zaspí. Jurčku je bilo zoprno, da nima s kom govoriti. Govoril je časih z Gurašem — toda ta ga

je gledal tako glupo, da je to moglo vsakogar razjeziti. Kaj hoče človek s psom?

Zamislí se. Lice mu postane resnobno, žalostno, in ni trajalo dolgo, pa ga polijejo velike kaplje solzá. Mali dečko je plakal ter glasno ihtel. Botto se sprehudi.

„Čemu se jočeš, Jurček?“

Jurček naglo obrne v stran obraz, otare si z rokavom kakor mimogredé vlažne oči ter se obrne z veselím licem k stareu. Sramoval se je svojih solz; ni hotel, da jih opazi dedek.

„Čemu ne odgovoriš? Kaj se ti je pripetilo?“

„Nič, dedek.“

Komaj pa to izreče, priteče mu iz oči novi pród solzá.

„Da nič? Ko bi se ne bilo kaj pripetilo, pa ne bi jokál.“

„Resnica, dedek, nič se mi ni pripetilo. Samó neka otožnost se me je lotila. Spomnil sem se matere in očeta, kakó sta bila dobra, ali sta mi tako kmalo umrla.“

„Ali ti mar jaz nisem dober?“

„Ste, dedek. Toda žal mi je vendar tudi za materjo in očetom.... Oče mi je obljuboval, da me dá v Trenčín v šolo.“

mesto da bi bila takoj obrnila ost in izvolila vse svoje pristase. Koliko skandalov bi bilo prihranjenih.

Naša stranka je spravila notarskega kandidata Premrla v Gorico in pod nečuvno krasnimi pogoji na čelo Kavčičeve pisarne. — V zahvalo pija, kjer le mogoče, strup v našo stranko! Zapomnimo si ga!

Profesor Berbuč se je bil odtegnil l. 1890. celo iz ravnateljstva nedolžne „Goriške ljudske posojilnice“, in to takrat, ko narodnostna napetost med Slovenci in Lahi ni bila tako huda, kakor danes. Bal se je za „svojo familio“, bal zamere — pri vladil! Kako to, da se dandanes prav ničesa več ne boji, niti najgrših narodnostnih bojev in razkolov v deželi? Hm! Morda dobi še zaslužni križec, kaj bi se bal! Divide et impera! Prof. Berbuč izborni stžil!

Naša stranka dela čuda! Ljudje, ki so se leta in leta sovražili in prezirali, so sedaj pod jedno streho v bratskem objetu. Prof. Čebular in Berbuč sta se sovražila, da je bilo res grdo kaj takega med kolegi, a danes si ležita v objemu. Dr. Gregorčič in dr. Pavlica sta bila antagonista, danes pa delujeta „z združenimi močmi“ za eno in isto — misijo. Dà, najhujši liberalci in najčrnejši klerikalci so združeni pod isto zastavo v boj proti narodno-napredni stranki! Pa poretó, da se ne godé čudeži!

Nežika mi je poslala ta-le popravek: Ni res, da sem kaj izbleknila prijateljici na trgu; res pa je, da mi gospod Tone vse povejo, več nego komurkoli na svetu, kakor se tudi spodobi, ali isto tako je res, da znam tudi molčati, dokler je treba. Ni torej res, da sem mogla izdati kake nove nacrte „tihega delovanja“. Te držim zase! Jih boste že še čutili, vi, vi — liberaluhi grdi!

Domache in razne novice.

Osebnosti. — Poštni oficijal Ignacij Heršič, vodja neeraričnega poštnega urada v Postojni, je imenovan kontrolorjem v Opatiji, oficijal Ivan Kutalek pa kontrolorjem v Trstu.

Vsakemu svoje. — O novo imenovanem okrajnem zdravniku v Gorici so se trosile po nekaterih listih vesti, da ne zna nič slovenski. Na to smo dobili iz Brd to-le opazko: Ponekod je bilo omenjeno, da je imenovan kot c. kr. okrajni zdravnik g. nadzdravnik Berger iz Gradišča, koji pa ni zmožen slovenskega jezika, da-si pride v slovenski okraj.

Resnici na ljubo se mora pripomniti, da imenovani g. zdravnik se je — po njegove izjavi — učil med vsemi jeziki največ slovenskega; učil ga tudi že čez leto g. učitelj Bajt iz kaznilnice. Mož je Slovincem prijazen in nepristransk. Udeleževal se je z veseljem koncertov Čeha Kubelik-a itd. V Brdih, kamor je prišel zaradi nalezljivih bolezni, se je predstavljal učitelju v slovenskem jeziku in govoril tudi po hišah s stariši slovenski. Slovenske dopise razume in jih tudi rešuje slovenski.

Prostor za zgradbo deželne norišnice. — Deželni odbor razglasa: Podpisani

dedek, kakó zala kočija drdra po cesti! Ko bi bil jaz gospod, kupil bi tudi takóšno ter vas vozil povsod. In ti konji, kako smrkaajo!... Dedek, čemu jaz nisem gospod?

„Kaj vse ti, fantek, prihaja v glavo?“

„Ali bi ne bilo to mar lepó, dedek?“

Vi bi lepo sedeli v vozu, jaz pa bi kočijazil. Kakó bi naju gledali ljudje, ko bi se peljala po cesti! Ko bi zagledala kje otroke, vrgla bi med nje polno pest novcev, — veste, kakó je delal oni oskrbnik, ki je prišel obiskat gospoda učitelja? Dedek, kočija se je ustavila. Kaj se jim je pripetilo?... Izstopila sta dva gospoda, jeden ima sive brke, a drugi... Drugi je gospod učitelj... Gresta semkaj... Dedek, kaj le hočeta od naju?“

„Kaj jaz vém, fant?... Toda kdo vé, če mar ne želi tá gospod, da mu zapojeva kako pesem. Veš, pred jednim letom je pripeljal sem k meni gospod župnik tudi takega gospoda in takó dolgo sta mi prigovarjala, da sem jima zapel. A ta tuji gospod si je vse pesmi zabeležil.“

Med tem je prišel učitelj z nepoznamim starim gospodom. Obá pastirja snameta svoja široka pokrivala z glave.

„Pozdravi vaju Bog, starček“, spregovori stari gospod v okorni slovaščini.

— „Rad bi spregovoril z vami... To je

odbor vabi lastnike zemljišč v obližju goriskega mesta, da jih ponudijo na prodaj, toda v obsegu vsaj 12 oralov skupaj.

Take pismene ponudbe je podati do konca junija t. l. deželnemu odboru, obsegajo naj zvraten kupne cene, računene za vsako oralo, natančen popis lege in kakovosti zemljišča. Povedati je tudi, v katerem času se lahko izroči v fizično posest.

Deželni odbor si pridržuje, da izbere tisti zemljiščini obseg, katerega spozna najprimerišim za zgradbo deželne norišnice.

Klerikalne lopovščine. — Že zopet! Pogledimo danes novo klerikalno lopovščino! „Gorica“ se je spravila nad „Trgovsko in obrtno društvo“, katero skuša smešiti po svoji prismojeni navadi. Norčuje se s shodom v Mirnu, ki je tako lepo vspej ter živo odgovarjal potrebam mirenških čevljarjev, kateri so sami prišli do sklepa, da treba kaj narediti v povzdigo njihove obrti ter v odpravo uničujoče medsebojne konkurence. Radi tega so pozvali „Trg. in obrt. društvo“, da naj skliče shod. Zgodilo se je to, vse je šlo lepo v splošno zadovoljnost, in uverjeni smo, da započeta akcija privede čevljarje tudi do potrebne združitve — le „Gorica“, ta „nedolžna“ devica, se mora zopet prav lopovsko obregniti ob „Trgovsko in obrtno društvo“. Seveda, ovreči ne more nič, dokazati ne more nič, da društvo ne dela prav, ker ve, da je njegovo delovanje vspešno, ali zato pa sumniči, obrékuje na „katoliški podlagi“, in ko izpusti par grdih lažij in podtikanj, zapiše: Vse je le slepilo! Načrti so le — pike! Skončuje pa, da obrtniki naj se zavzamejo za svojo stvar sami, ker jo najbolj umejo! — Kaj pa? Saj to so že storili naši trgovci in obrtniki, ki so ustanovili svoje „Trgovsko in obrtno društvo“, v katerega odboru sedé sami njihovi možje. Ne bomo tu ponavljali, saj naši čitatelji že vedo, da društvo je storilo že marsikak korak ter dalo tudi inicijativo n. pr. za tovarno nadplavov, s katero „Gorica“ tudi norce brije, itd. Vse to gospodo okoli „Gorice“ boli, zato bi radi odvrnili trgovce in obrtnike od „Soče“, Gabrščka in Tume, da bi jih morda priklopili k sebi, kjer bi morali molčati in mirovati, kakor molči in miruje slavni „trgovsko-obrtni odsek“ društva „Sloge“.

Kaj je storil ta odsek? Ali je deloval v „znamenju pika“? Niti v tem ne, ker ni storil prav nič in sploh ne živi več! Kje ima ta „odsek“ tako lepo knjižico, kakoršno je izdalo te dni „Trgovsko in obrtno društvo“, kje ima pokazati slavni „odsek“ le kolkaj delovanja? Kje, kje? Kaj Vi, „politični slepiči“, boste reševali trgovska in obrtna vprašanja? Poveri!

Dr. Gregorčič, Berbuč in drugi „izveličarji“ naj si ogledajo malo поблиže „delovanje“ njihovega „trgovsko-obrtnega odseka“, pa raje premislijujejo, če ni tisti „odsek“ pravcati „bicli-pucli“ in še manj kot pika!

Vse take klerikalne lopovščine seveda ne bodo ovirale razvitka „Trgovskega in obrtnega društva“, marveč isto pojde naprej v svojem delovanju po jasno začrtani poti.

vaš vnuk?... Zal fant, kakó mičen ima obraz.“

„Jurček“ — reče gospod učitelj — „pojdi za trenutek z menoj. Milostljivi gospod grof bi radi sami govorili z dedekom.“

Jurček molče uboga ter gre za učiteljem.

„Starček“ — reče stari gospod, katerega je učitelj imenoval grofa — „s kratkimi besedami vam povem, čemu pridem k vam! Moja hči, grofica Szalay-eva, se je omožila s priletnim g. gospodom grofom Pázmándy-jem. Njun zakon je ostal brez otrok. Zató je gospod grof Pázmándy, moj zet, sklenil, da vzame v svojo rodbino kakega sirotka ter ga odgoji za svojega. Hoče ga dati v šole ter ga z vsem oskrbovati in nemara — če mu Bog ne dá lastnega otroka — napravi ga za svojega dediča. Moja hči se s tem popolnoma strinja. Prosila sta me torej, naj njima takega siroteka pripeljem. Odpeljal sem se iz Budimpešte sem v vaše gore ter došel v vašo vas. Tukaj mi je gospod učitelj pohvalil vašega vnuka, češ, da je to kaj čil fant, in resnica, prikupil se mi je takój na prvi pogled. Pustite ga, starček, da gre z menoj.“

(Dalje pride).

Učiteljsko društvo za sežanski šolski okraj vabi k občnemu letnemu zboru, ki bo v 7. dan junija meseca t. l. ob 10 uri dop. v Sežani. Razpored: 1. Prečita se zapisnik o zborovanju z dne 8. marca t. l. 2. Tajnikovo poročilo o društvenem delovanju. 3. Blagajnikovo poročilo. 4. Referat. 5. Volitev delegatov za prih. „Zavezino“ zborovanje. 6. Predlogi. 7. Volitev novega društvenega odbora.

Povsod „kšeft“. — Kakoršni so sami, to podtikajo drugim. K mnogim dosedanjim dokazom danes se ta:

„Soča“ je priobčila dopis iz peresa pristopnega kraskega mladeniča, ki se ogreva za učenje ruščine. Umeje se, da je opozoril na jedino slovnico in slovar ruskega jezika, ki je danes na Slovenskem na prodaj. Ali velik „Gorici“ je greh, ker je ta prelepa knjiga izšla v naši tiskarni, kjer se prodaja po neverjetno nizki ceni — 1 gld. 50 kr. Ni enake knjige v katerikoli jeziku, ki bi tako malo stala! — Ali nedolžno opozorjenje na to knjigo je spravilo „Gorico“ iz ravnotežja, da je napisala dolgo klobaso in rolni proti Gabrščku, kateremu gre povsod za „kšeft“. Kakoršen „kšeft“ more biti na Slovenskem s tako knjigo, naj povemo to-le: Tiskalo se je 2000 iztisov; doslej še ni prodanih 450 iztisov. Knjižarji, ki jo prodajajo, imajo seveda popust. — Kdorkoli kaj razume v tiskarstvu (suhmarjem okoli „Gorice“ seveda odrekamo vsako sposobnost, kar se tudi pokaže), naj računaj, kakoršen „kšeft“ sploh more biti s tako knjigo! — Zasluga prof. Hostnika in A. Gabrščka je pa vendar, da je zagledala v Gorici tako imenitna knjiga beli dan. Reklame za njo je bilo prav malo. — A če so kdo slučajno oglašili v „Soči“, da jo priporoča, oziroma da opozori na njo, tedaj zagromé poštenjakoviči okoli „Gorice“ tako, kakor smo omenili, da bi le očrnil Gab. pred svetom. — Rečemo le, da vsak Nemec ali Lah, ki bi bila izdala v svojem jeziku toliko knjig, bi si nabrala že lepo premoženje, dočim ima Gab. dolgove, kakor je bilo čitati v obeh klerikalnih listih.

Še jedno: Kaj je bilo pa gospodom okoli „Gorice“ na mislih, ko so izdali svoj — „Narodni Koledar“, katerega je bilo toliko treba, kolikor bunke na oko. In ono po vsebini nič vredno knjižurice, ki je dokazovala po zunanem vso revščino tiskarne, so prodajali po 30 kr., dočim so nalovili (hočeš, nočeš — moraš!) oglasov za neč nego je vse vkup stalo. Tu, tu je bil edino „kšeft“, ne pa kaka taka potreba, kakor naš „Kazipot“ ali — ruski slovar in slovnica. Seveda pa založnik izdaja knjige, da jih — prodaja! — S takimi lopovščinami se nam je boriti!

Pretep radi igre s kartami končal s smrtjo. — Dne 11. februarja t. l. so igrali v Krminu v gostilni Elize Visintinove na karte brata Peter in Ferd. Spessot na jedni strani, na drugi pa Val. Cocut in Jak. Cucit. Radi neklih diferenc v igri so se pričeli hudo pričkati, in Val. Cocut je na neko hujšo besedo P. Spessota potegnil nož ter pretel raniti nasprotnika. Jeden izmed navzočih pa ga je zadržal. Nato je šel Spessot proč od mize v kot, od koder je začel metati kozarce, steklenice in sploh, kar mu je prišlo pod roke, proti Cocutu, katerega je ranil, da je naposled padel na tla. Brat Spessotov Ferdinand je na to zagrabil stolicu ter bil z njo po Cocutu na tleh ležečem. Cocut je se vstal, prišel v spremstvu domov, kjer pa je po nekaj dnevih umrl vsled udarcev, dobljenih od bratov Spessotov. — V četrtek je bila obravnava pri lukajnski okrožni sodnji, katera je skončala tako, da je bil Peter Spessot obsojen na 3 leta težke ječe, Ferd. Spessot pa na 2 z jednim postom vsak mesec in trdim ležiščem 11. febr. vsakega leta.

Kje je Štefan iz Grojne? — Sedaj, ko smo mu povedali točno, kje da izve resnico za našo trditve, katero je imenoval Štefuc „laž“, oziroma so vso reč porabili v njegovem imenu matadori pri „Gorici“ — lepo molči! Je pač taka navada naših klerikalcev. Kadar mu dokažeš resnico, potegne rep med noge ter molči. Tako dela tudi v tem znanem slučaju Štefuc, oziroma „Gorica“! — Vsled tega ni težko uganiti, kdo je v znani reči, ki se je dotikala „Gor. ljud. pos.“ in Štefuc, lažnik!

Napad z namenom umora. — V ponedeljek je napadel v Repentabru neki Purč, pristojen v Repen, ali delavec v Trstu, učitelja A. Fakina. V „Edin.“ čitamo o tem napadu podrobneje:

To človeče je za časa svojega bivanja v Vel. Repnu vznemirjalo pogostoma vso vas s pretepanjem; pred leti je bil tudi v Bra-

ziliji, kjer pa se je kmalu naveličal ter se vrnil domov. Pa tudi doma ni imel miru, bil je v vednem prepiru z ženo in drugimi: slednjič je prodal vse svoje imetje ter se izselil v Trst, kjer bi se bil tudi lahko posteno hranil s pridnim delom. Ali z ženo ni imel miru, tako, da mu je slednjič pobegnila. Sedaj je pa začel bruhati svojo jezo nad bivšega župana P. Beniča, ki je bil dal ženi službeno knjižico, in nad g. učitelja kakor občinskega tajnika. Večkrat že v teku enega leta je pretel pismeno in ustmeno, da mora spraviti enega ali drugega imenovanih; in že lani meseca julija je bil napal istega g. učitelja pred cerkvijo na Tabru; ker pa mu ni storil zalega, ni našlo oblastvo povoda, da bi postopalo proti njemu. Sedaj je pa izvršil zločin kakor pravi bandit. Napal je g. učitelja, ko je ta šel na Tebor k sv. maši, iz skritega kraja z morilnim orodjem, kakih 15 cm. dolgo limo (stilet), s katerimi je ranil napadenega na dveh krajih, vendar ne smrtno nevarno, zato, ker se je g. učitelj toliko branil, da ga ni mogel smrtno raniti. Zločinec pa mu je tudi 2 do 3 kile težek kamen vrgel na pleča, in sam Bog je hotel, da ga ni zadel v glavo, sicer bi bil g. učitelj lahko obležal mrtev na mestu. G. učitelj se je slednjič rešil, zbežavši v bližnjo vas Col, zločinec pa je šel v Vel. Repen, kjer je kazal morilno orodje ter se bahal, da je g. učitelja dobro zadel, da pa hoče umoriti še enega moža iz Repna; vendar se je premislil ter jo mahnil po cesti proti Opčinam, brzokone, ker se je bal, da ga primejo. In res ga je kmalu na to dočel oročnik, uklenil in odpeljal v Sežano. G. učitelj je udovec in oče dveh nedolžnih otrok; lahko si torej mislite, kolika bi bila nesreča za otroke, da jima ni previdnost božja rešila skrbnega očeta.

Drug zločin je pa izvršil dne 29. t. m. o poludne na cesti mej Opčino in Repentabrom blizu doline „Preji dol“ neznan človek, ki je prihitel po cesti za samo idočo ženo iz Cola ter jej iz žepa vzel denarja približno 3 krone; drugega zalega jej ni storil. Potem pa se je skril mej grmovjem. Šli so ga iskat orožniki in nekoliko mož, pa ga niso našli. Na licu ima baje rudečo liso, ki ga razodeva. Ljudem, ki hodijo po tej poti, treba biti torej pozornim in posebno ženske naj ne hodijo same! Orožniki sicer vestno vrše svojo dolžnost, ali povsod ne morejo biti. Tim nevarnejša bo pa ta cesta, če se s časoma zaraste „gmajna“ z borovci, ki so jih lani in letos nasadili prav tik ceste.

Nesreča — konji so ga ubili. — Na strnadi v gori na cesti, ki pelje od Lokovca v Čepovan, sta se konja voznika Petra Lebana iz Kala včeraj ob 6. zvečer splašila. Ko jih ni mogel več vzdržati, je padel na tla tako srečno, da je s teleti in maslom težko obložen voz čez njega šel, ne da bi ga kako kolo doteknilo. Kakih 100 korakov pred vozom je pa korakal 78 letni Matevž Kuštrín, prekupec telet, in tega so dirajoči konji, popred ko se je ogniti zamogel, na tla vrgli in ubili. Voz je šel narazen in ko je le še voje ostalo in ko sta se konja nekoliko potokla, sta se vstavila. Voznik se je le na več mestih potokel, pa je iz nevarnosti. Ko je drugi voz iz Lokovca prišel, je pot v Gorico nadaljeval. Mrtvega so pa na lestvi na dom prenesli.

Radodaren donesek. — Razpadlo dijaško društvo v Kopru daruje polovični znesek svojega imetja t. j. 33 kron „Šolskemu domu“.

Listnica. — G. dopisniku iz Bosne: Dopis utegne biti resničen, ali o takih rečeh je nam težko pisati. Pišite nam rajši kaj drugega, saj je dosti zanimivega v deželi, v kateri prebivate. Pozdrav!

Razgled po svetu.

K položaju. — Ministerski svet je imel včeraj sejo, v kateri so se pogovarjali o državnozbornem položaju. Od sklepov, storjenih včeraj, je odvisno, prično li Čehi v seji v sredo obstrukcijo ali ne. — Odbor mladočeske stranke ima danes važno sejo, v kateri je na razpravi kot glavna točka, kako bodo Čehi postopali od srede naprej v državnem zboru.

Iz avstrijske delegacije. — Avstrijska delegacija je imela 31. pr. m. plenarno sejo. Med vlogami so poslanice ogerske delegacije o rednem proračunu za vojsko, o kreditu za Bosno in Hercegovino, o proračunu vojne mornarice, o sklepnem računu ter o proračunu ministerstva za vnanje reči.

O prvi točki dnevnega reda, t. j. o sklepnem računu za leto 1899, je govoril poročevalec pl. Czedit ter dokazoval na podlagi dotičnega poročila in številk, da se skupna vlada zaveda svoje dolžnosti ter se skuša strogo držati programa. Prosil je, da se sklepni račun odobri; to se je zgodilo brez debate. O kreditu za Bosno in Hercegovino je poročal del. Vencaj ter prosil, da se na podlagi njegovega poročila preide v debato. Del. Bulat je opozoril na težkoče, ki se delajo proti gradnji železnice Bogojna-Spljet. Del. Slama je stavil več vprašanj skupnemu

finančnemu ministru pl. Kallayu, ki je odgovoril na ista. Potein je bil proračun za Bosno in Hercegovino sprejet, istotako proračun skupnega najvišjega računstva in državnega finančnega ministerstva. — Po poročilu del. Weigela so bili sprejeti predlogi peticijskega odseka. — Vojni minister je se odgovoril na interpelacije del. Gessmanna in Wachnianyna. Potem so zaključili sejo.

V zaključni seji so pred vsem konstatirali enakost sklepov obeh delegacij. Potem je grof Goluchovski odgovoril na interpelacijo glede avstrijskega poudarila "Prosserja", katerega so baje v Smirni zlostavljali ter je izjavil, da ni še prejel odgovora o preiskavi. Grof Goluchovski je potem izjavil delegaciji zahvalo cesarjevo za patrijotično in pošteno delovanje in zahvalo skupne vlade za prijazno zaupanje.

Predsednik vitez Jawowski je naglašal v zaključnem govoru, da se sme delegacija z zadovoljstvom ozirati na dovršeno delo; ista je storila svojo dolžnost, ko se je potegovala za moč in vpliv države ter odobrila zahteve skupne vlade ter izrazila želje prebivalstva. Veselo znamenje je, da strup, ki razjeda parlamentarizem in ustavo, ni našel mesta v delegaciji. Govornika veselilo, da je se mogoče izraziti svoje mnenje, ne da bi s tem spravljali parlamentarizem v nevarnost in škodili ustavi. Ta vzgled naj bi uplival tudi na delovanje v parlamentu. Zahvalil je delegacijo za podporo in prizanesljivost ter je zaključil s trikratnim "hoch" cesarju.

Trebevič. — Društva in rodoljube opozarjamo, da brzojavne čestitke se odposiljajo kratko na naslov: Trebevič — Sarajevo. Bratom v Bosni treba dati dokaz naših vročih simpatij.

Dr. Pacák in cesar. — Zadnjič smo že omenili pogovor dr. Pacáka s cesarjem na obedu v Budimpešti, prirejenem v čast delegatom. Danes podajemo ta pogovor v celoti. Glasi se:

Cesar: Iz Budimpešte pojdete naravnost v Prago? Pacák: Da, Velikanstvo! Cesar: Časi so težki. Pacák: Da, Velikanstvo, težki časi so to, vsi mi čutimo, da se nahajamo v središču političnega življenja; a ni naša krivda, da je situacija kritična. Mi smo storili vse možno, da bi olajšali povratek boljših odnosov in vladi Vašega Velikanstva smo povedali način, kako bi se mogli rešiti iz sedanjega zadrega. Prosil bi Vase Velikanstvo, da si od vlade daste predložiti naše nasvete in naše predloge; Vase Velikanstvo bi se hitro prepričalo, da naše pravne zahteve nočejo ni najmanjše dotakniti se pravic družin narodnosti. Ponavljam svojo prošnjo, da bi si Vase Velikanstvo dalo predložiti naše predloge in da uslišite naše želje. Tudi mi hočemo mir z Nemci, ali zahtevamo, da se nam vrnejo naše pravice.

Cesar je grajal vedenje čeških delegatov proti ministru za znanje reči. Pacák je rekel: Lagal bi, ako bi rekel, da ne gojimo nikake animoznosti proti njemu, ali on je izrekel na naš račun trditve v tonu, povsem nenavadnem, ki nas je moral razburiti. V ostalem pa ga ni naroda, kateremu bi se bila zgodila večja krivica, nego se je našemu.

Ob teh besedah je cesar zamahnil z roko v znamenje, da oporeka temu. Pacák: Ob vsem spoštovanju, ki sem je dolžan kroni, sem prisiljen ponoviti, kar sem rekel. Cesar: Saj so zbornici predloženi jezikovni načrti. Pacák: Teh zakonov mi ne moremo sprejeti; in ako bi se isti uveljavili na podlagi § 14., bi nastala jako huda agitacija, kakršne še ni bilo nikoli. Vase Velikanstvo blagovoli preprečiti, da si ti zakoni ne uveljavijo na podlagi § 14.

Na to ni cesar odgovoril nič določnega. Pacák je prosil vladarja še enkrat, da bodo Čehom vrnjene njih pravice.

Dr. Ferjančič o položaju. — (Konec). Kdo naj prisili naše deželne zbornice, da sklepajo jezikovne zakone v obče, in da bi bili pravični? Glede tega nam je kakor ugoden pojav bilježiti to, da so Poljaki, ki istotako zahtevajo kompetenco deželnega zbora, to strogo stališče opustili. Vse to in veliko železnično vprašanje, s katerim je vlada stopila pred zbornico, — nam vzbuja željo, da bi prenehala obstrukcija. To je naše slovensko stališče. Vrh tega pa ne moremo prezirati splošnega stališča.

Nemški šovinizem je prikupil do vrhunca. Pri nas je zmagovit, vrši se mu pa vse v prilog tudi izven Avstrije. Vprašati se moramo, ali kaže pod takimi razmerami tirati stvar do skrajnosti in ali bi ne kazalo za sedaj zbirati svoje moči, da ohranimo, kar

imamo, in da ne postavimo še tega v nevarnost? Sedaj gotovo ni čas ugoden za pridobivanje, in to velja za Čeha tako kakor za nas. Kakšen veter bi pihal pod absolutizmom, kateremu, kakor sem že omenil, se blizamo, če obstrukcije ne prenehajo, to naj razmislimo in pridemo gotovo do prepričanja, da imamo vsi mnogo izgubiti.

Iz teh pomislekov želimo, da obstrukcija preneha, da ne pride parlamentarizem v nevarnost. Toda več kakor želje ne moremo in nočemo izraziti nasproti Čehom, mi jim moramo prepustiti, da sami odločijo. Vdeležujemo se ne obstrukcije, in Čehi tudi tega od nas ne zahtevajo in ne pričakujejo. Drugače bi bilo, če bi se hotela Čehom sila delati, čeprav mislimo, da vsaka sila bi bila zaman. Obstrukcija se postavlja s silo za eden, dva dni, tretji dan že zopet vstane, in kaj je potem pridobljeno? To je naše stališče glede češke obstrukcije, kakor se je določilo v naši parlamentarni zvezi.

Slomškova slavnost v Grajeni pri Ptuj. — Kakor so že poročali listi, se bo vršil na binkoštni ponedeljek, 4. junija t. l., na vrtu gostilničarja Janeza Gregorca velika Slomškova slavnost popoldne po večernicah. Kot slavnostni govornik nastopi prof. dr. Medved iz Maribora. Petje je prevzelo Slovensko pevsko društvo s sedežem v Ptuj pod osebnim vodstvom predsednika gosp. dr. B. Stuhca, zdravnik v Ptuj. Vsa slavnost obeta po pripravah obilo čistega veselja, dušnega razvedrila in umetniškega užitka!

Pevsko društvo „Lipa“ v Bazovci vabi na veliko veselico, katero priredi na binkoštni ponedeljek dne 4. junija 1900 na velikem dvorišču gostilne pri „Lipi“. Na veselici bodo blagohotno sodelovala zraven domače „Lipe“ tudi: Pevsko društvo „Slovan“ iz Padriča, tamburaški in pevski zbor pevskega društva „Kolo“ iz Trsta ter mladi in starejši telovadci „Tržaškega Sokola“. Na plesu in pri veselici bo svirala popolna Vagnerjeva godba. Začetek veselice točno ob 5. uri popoldne. Na vsoporedu bo petje, godba, tamburanje, telovadba, igra, svobodna zabava in ples.

Nemiri na Kitajskem. — Iz Kitaja prihajajo slabe vesti. Odkar je nastopila vlada zopet silovila cesarica, se je začelo preganjanje tujcev. Takozvana sekta bokserjev ljuto in krvočno preganja kristijane. Mnogo ljudi je umorjenih in sežganih. Vlada v Pekingu pa je gledala te kanibalščine mirno in jih menda celo odobraval. Nemiri pa so naraščali bolj in bolj, tako da divja danes po Kitajskem pravcata anarhija, ki je sila opasna življenju in imetku tujcev v Kitaju. Poseči hode morale vmes tuje vlasti. Tudi Amerika pošlje v Pekin svoje čete in pred luko Taku pridejo tuje bojne ladje. Ruske čete so že v luki Taku. Vsa poslanstva so zastražena. Položaj je za Kitaj prav nevaren, kajti izbrabiti ga morejo tuje vlasti ter se polastiti novih kosov dežele.

Slovensko umetniško društvo. — Poziv, katerega je izdal odbor slovenskega umetniškega društva na domače umetnike radi prireditve I. sloven. umetniške razstave v Ljubljani, je imel nepričakovan uspeh. Oglasilo se je — kakor je naznanil na zadnjem jour-fixu društveni tajnik — dosedaj že 22 umetnikov: slikarjev, slikaric, kiparjev, podobarjev in arhitektov; zadnja dva, ki sta se oglasila sama, sta g. akad. slikar Otčen Rudolf v Curihu (Švica) in gosp. akad. slikar Iv. Šmitek v Petrogradu (Rusija). Umetniki, ki se razstave udeležijo, bivajo v Ljubljani, Kamniku, Kropi, Gorici, Celovcu, Mariboru, Mozirju, Dunaju, Pragi, Sarajevu, Parizu, Monakovem, Vidnu, Curihu in Petrogradu. Ideja I. sloven. umetniške razstave se je zdela še lani marsikomu neizvršljiva, danes pa je nje izvršitev že zagotovljena, in razstava so otvorili spočetka septembra t. l. v dvorani „Mestnega doma“. Ker pa je treba društvu gnotne podpore, se je obrnil društveni odbor potom časopisja in posebnih vabil do vseh znanih rodoljubov in rodoljubk, da pristopijo k društvu kot redni ali kot podporni člani. Želeli je, da podpirajo društvo v njegovem kulturnopredvažnem delovanju Slovenke in Slovenci v čim največjem številu. Šele v I. umetniški razstavi stopijo naši umetniki pred najširšo javnost ter dokumentirajo, da se smejo postaviti v eno vrsto z drugimi umetniki slovanskega juga. Člane sprejema društveni blagajnik: gosp. ravnatelj „Glasbene Matice“ Fr. Gerbič v Ljubljani.

Poslanec dr. Herold je na shodu v Žickovu v torek opisoval notranje-politični položaj, posebno pa dogodke, ki so bili posledice mladočeške obstrukcije, in razne poskuse, da bi se v drž. zboru zopet pričelo z rednim delom. Govoril je o razpustu parlamenta, o uveljavljanju jezikovnega načrta s pomočjo § 14., o spremembi poslovnega reda ter konečno o prekinjenju državnozbornskega zasedanja. Govornik ne veruje, da bi vlada resno mislila na razpust parlamenta, ker bi

s tem nicesar ne pridobila; prisli bi v parlament se radikalnejši elementi. Ako vlada uveljavi jezikovni načrt brez parlamenta, napoveduje govornik mej splošnim odobravanjem vihar po celi Češki, kakršnega ne pomni zgodovina. Tak korak bi izzval potrepeljivost češkega naroda. Bržkone se posluži vlada poslednjega sredstva in pošlje poslanca jednostavno domov. Mogoče je, pravi govornik, da se uduši mladočeška obstrukcija, toda s tem bi ne bilo nič pridobljenega, ker bi Čehi še nadalje vstrajali. Konečno pozivlja narod, naj podpira svoje poslance v teh hudih časih, in prepričan naj bo, da izzide zmagozlasen iz sedanjega boja. Po njegovem govoru je bila vsprejeta resolucija, v kateri se protestuje proti Körberjevemu načrtu, odobrava obstrukcija čeških poslancev in pozivlja poslance, naj vstrajajo v boju, dokler se ne popravi krivica, provzročena z odpravo jezikovnih naredeb.

Akad. društvo „Slovenija“ na Dunaju priredi danes dne 2. junija t. l. svoj redni občni zbor s sledečim dnevnim redom: Borza in nje pomen v narodnem gospodarstvu; predava cand. iur. A. Božić A). 1. Čitanje zapisnika, 2. čitanje zapisnikov bratsk. društva „Triglav“, 3. poročilo odboro, 4. volitev jednega odbornika in jednega namestnika, 5) zabavni del. Lokal: „Zum Magistrat“, I. Lichtenfelsg. (Velika dvorana). Začetek točno ob 8 uri zvečer. Slovanski gostje „dobro došli“!

Vojna v Južni Afriki. — Reuterjev urad poroča iz Bloemfonteina 28. pr. m.: Danes je vojaški guverner na glavnem trgu z veliko slovesnostjo prebral Robertsovo proklamacijo glede aneksije države Oranje ob navzočnosti številnega občinstva. Nato je zavihrala angleška zastava. Država se zove v bodoče „Oranje-River-kolonija“.

Iz New-Castle poročajo 29. maja: V posebni proklamaciji naznanja general Buller, da bodo sedaj njegove čete prodirale skozi Transval. Vsem nevtalnim stanovnikom se zagotavlja varstvo, odgovorni so pa za vsako poškodbo pri železnici in brzojavu. — Na burske postojanke pri Pogwaniju in Laingsneku so Angleži vspešno streljali.

General Buller brzojavlja iz New-Castle 30. t. m., da so se Buri utaborili pri Dornbergu vzhodno od New-Castle in pretili desnemu angleškemu krilu. Dne 27. t. m. je Buller poslal tje generala Hildyarda in Littletona, ki sta pregnala nasprotnika. Sovražnik se je umaknil proti severu. Hildyard je zasedel Utrecht, ki se je udal. General Clerj bombarduje Laingsnek.

Roberts brzojavlja 30. pr. m.: Danes opoldne smo dosli v Johannesburg. Konjenstvo je na potu v Pretorijo.

V Londonu vlada nepopisno veselje. Dosla je namreč vest, da so Angleži zasedli Pretorijo. Glavno mesto transvaalske republike se je udalo brez odpora. Dve uri po prihodu Angležev je bilo vse končano, in je bila sestavljena provizorična vlada, v katero so vstopili najodličnejši meščani. Prezident Krüger je pobegnil. V mestu vlada popoln mir.

Listi slave na ditirambičen način zavzete Pretorije in osvobođenje ujetih angleških vojakov. Vsi se strinjajo v tem, da je oficialna vojna s Transvaalom s tem končana, da je pa tudi konec samostalnosti transvaalske republike. Listi priznavajo, da se Buri, odkar je bil boj prenešen na njihovo ozemlje, niso nič več resno zoperstavliali.

Lord Roberts je brzojavil 31. pr. m. iz Johannesburga: Angleške čete so ravnokar zasedle Johannesburg. Na vladnih poslopih so razvite angleške zastave. Pravijo, da so Angleži ujeti pri Pretoriji predsed. Krügerja.

„Reuter“ javlja: Vse čete so se umaknile iz trdnjave okolo Pretorije.

Brzojavka lorda Roberta javlja 31. pr. m. iz Gernistona, da se je včerajšnje bitke v prvi vrsti udeležila kolona Hamiltonova, ki je operirala na zapadu od Johannesburga ter podpirala konjenico generala Frencha, ki je napredovala na cesti, ki vodi proti severu v blizino Pretorije.

Krüger ni ujet, marveč se je podal z 12000 možmi v gorovje Lydenburg. Udati se noče, marveč bojevali do zadnjega. — Kroži vest, da General French je zasedel s svojim konjeništvom Pretorijo.

Raznotero. — Grofica Lonyaj se snide dne 8. jun. v Parizu s svojim očetom, belgijskim kraljem. — Na Ogerskem je uničil požar vas Tornyos-Nemetki. — Na Dunaju v Neubaugürtel-u so udrli tatje v prodajalnico starinarja Schenka. Sin Schenkov jih je zapazil, tatje pa so ga zaklali. — Naučni minister italijanski se bavi z zakonom, po katerem bi se že v ljudskih šolah poučevalo o poljedelstvu. — Vstaja med črnici Asanti

traje dalje. Pri Kwiosi so napadli oddelek angleških vojakov ter jih pomorili. — Vstaja na Kitajskem se siri. Vstasi so zažgali mesto Fengtai. — Dr. Sandrini, ki je bil izvoljen županom v Trstu, je potrjen tudi od cesarja. Danes je slovesna instalacija tržaškega župana. — V upravni svet mestne obč. pazinske pri volitvah je bilo oddanih v 3. razr. 181, v 2. pa 32, skupaj 213 glasov; za italijansko pa 158. Te številke govore, da tudi v mestu Pazin je nad polovico prebivalcev v hrvatskem taboru! — Občinske volitve na Dunaju so končane. V obč. svetu bo 131 antisemitov, 21 liberalcev, 2 soc. demokrata.

Narodno gospodarstvo.

O vzrokih padanja rokodelstev. (Po prof. B. Holmanu priredil A. K.). — V najnovejšem času se prav čisto toži: rokodelstvo upada, gine, hira — velika produkcija mu je v neznansko škodo itd. In zategadelj si hočem ogledati kakor nepristranski motrilec celo stvar....

Pri ustanovitvi rokodelskih obrti je gledati v prvi vrsti na ustanovni kapital. In tu je videti prvo ogromno razliko, ki se pojavlja med veliko produkcijo, to je: izdelovanje na veliko, velika obrt je vedno ustanovljena z velikim kapitalom in velikim fondom, dotim se začneja rokodelska obrt v veliki večini bodisi z malim težko prihranjenim kapitalom, bodisi celo z izposojenim denarjem, katerega treba vedno obrestovati. Torej: „na jedni strani velika zaloga in denarja nad potrebo, na drugi pa majhen, prihranjen kapitalček ali pa celo izposojen denar“. Kedar se začneja s prihranjenim denarjem, tedaj je se to dobro za rokodelstvo, ker se varči in hrani se nadalje, započne se pa-li z dolgom, z izposojenim denarjem, tedaj je težko kaj, ker taka obrt ima že v sebi zarodek skoro neizogibne smrti.

Velika produkcija je radi že omenjenega vzroka (ima celo nad potrebo denarja) preskrbljena z gibajočimi silami, elektriko ali paro, z najdovršenejšimi stroji in pristroji (s pomočnimi stroji) — mej tem, ko je rokodelstvo iz zopet malo poprej navedenega vzroka običajno preskrbljena s pomočnimi stroji, žal prečesto se — zopet iz tudi že omenjenega vzroka — s stroji slaba kakovosti.

Stroji, kakor ve vsakdo, zahtevajo samo dobro, vestno in natančno oskrbovanje. Ne zahtevajo pa dobro izurjene roke, in kljub temu izdelujejo lepo delo zanesljivo, hitro in dobro, torej: izdelujejo izdelek izvrsten, in to za malo plačo oskrbljevalca.

Izdelovanje surovine le s pristroji, s pripomočjo noža, sekire, žage, običa itd. pa zahteva dobro izučena, izkušena, zanesljivega in v vsakem oziru skrbnega delavca. In takega se za malo mezd ne dobi. In kedar se ga dobi, se ga navadno dolgo ne obdrži, ker tak ni navado z duhom pri delu, čaka vedno prve pripravne prilike, da dobi boljše mesto, boljše službo itd. In ko vedno na to čaka, je malo z duhom pri delu ter tako manjka delu duh, tedaj tudi: življenje. Kajle le delo, izgotovljeno s slastjo, z zanimanjem, in ljubeznijo do dela, je dobro in prikupljivo. To velja posebno za umetniška dela, katerim mora dati izdelovalec vedno življenje, ker brez tega niso to, kar bi morala biti.

Iz vsega je videti, da ni začeti rokodelske obrti samostojno z nezadostnimi sredstvi, ali pa celo z dolgom ter se takoj v začetku boriti z nedostaki. Vsak začetnik-rokodelce mora imeti poleg tega, da je popolnoma izurjen v svojem rokodelstvu, da je v svoji stroki strokovnjak, vsaj toliko kapitala, da si za morenaku pripravi primerno zalogo surovega blaga, in pa preskrbeti se vsaj z nekaterimi, najvažnejšimi stroji. V rabi strojev se ravno pojavlja ona velika razlika med veliko produkcijo (veleobrtjo) in rokodelstvom. Velika sreča je se za one rokodelce, v katerih področje spadajoča dela ni mogoče napraviti s stroji; njihovi izdelki lažje mej seboj konkurirajo.

Daljša pomembna okolnost pri teh dveh vrstah izdelovanja (pri veliki produkciji in rokodelstvu) je način naziranja na izdelano delo. Delavstvo v službi pri veliki produkciji je pod nadzorstvom nekoliko mojstrov (delovodij), katerim je izročena ali le določena vrsta strojev, katere pa dovršeno poznajo ali pa le gledajo in pregledujejo na izdelovanje določenih izdelkov. — Pri rokodelstvu je pa vedno jeden sam mojster, en sam delovodja, ki je skoro vedno lastnik sam, in tu se seveda glavna stvar njegova izobrazba, njegovo naziranje na izdelek, njegov umetniški smisel, njegov vkus. Poleg tega — naravno — zaleži prav mnogo na pomočnih silah, katere ima v službi.

Na to dejstvo je treba še malo natančneje pogledati, kajti za rokodelstvo je ravno to velikanskega pomena in važnosti. V prvi vrsti je mojster sam. Ako je skrben, ne da iz delavnice izdelka, dokler ga sam natančno ne pregleda in kakršnih bodi se eventualnih popravkov ne naredi ali pa da izvršiti — skratka: mojster mora brezpogojno meji delom na vsako bistveno premembo izdelka skrbno pogledati, kajti marsikako slabo stran izdelka je tako mogoče zakriti. Ali brezskrbnost — dasi se to popravi — že tudi v rabi pokaze — se pak pri gotovem skotanem izdelku masčuje in izpodriva zaupanje in je zopet vzrok životrenja rokodelca.

(Dalje pride).

K naši kulturi.

(Beležke.)

Kadarkoli prinese časopis vest, da se zopet prikaže kaka nova slovenska drama, se oddahne marsikateri rodoljub, češ: vendar bo, mladi talentje se pojavljajo.....! Tudi kritiki se veselo takih novosti, no, kdo je tudi bolj vesel nego kritik, če more z zadovoljstvom pribiti dejstvo, da je zopet nekaj! Minulo glediško sezono je prišlo na slovenski Talijini oder par iger, ki niso brez vsega pomena, vsaj ljubljanska kritika se je tako izrekla. Mi tu ob periferiji smo navezani le na ono, kar se tiska.....

In letos se je tudi nekaj dram naših tiskalo..... Pred seboj imamo dramo „Jakob Ruda“, katero je spisal Iv. Cankar, založil pa naš podjetni L. Schwentner. Cankar! To ime že par let čitamo v naših časnikih.

Posebno pa je postalo znano takrat, ko je njegova zbirka poezij, ki je izšla pod naslovom „Erotika“ pri Kleinmayerju v Ljubljani, bila tako srečna, da je Najzvišenejši na Kranjskem na njo obrnil pogled ter jo kupil, da si ž njo obnovi — luterski kres. Za pesnimi je izdal potem pri Schwentnerju „Vinjete“, katerim je sedaj sledil „Jakob Ruda“. Cankar je v našem književnem življenju neka posebnost, ima svoje posebne manire, posebno navado. Zanimiv je vsestranski. V pesmih se še njegova individualnost ni tako zrcalila, kakor v „Vinjetah“ in sedaj v „Rudi“.... Karakteristično za Cankarja je tudi dejstvo, da je prevel na slovenski „Hamleta“. (Izdala „Goriška tiskarna A. Gabrček“ v „Sal. knjižnici“).

„Jakob Ruda“ je drama, katera cloveka, ko jo prebere, pušča v nekaki težki trudnosti. Povprašuje se: kaj, kako to? Ruda, glavni junak te tridejanske drame enakega imena, je mož, ki se zaveda svojih slabosti, ali je slab. Zdi se nam, da je v njem nekoliko Rudina ali pa Oblomova, skratka: Ruda je tip Slovana. Dobnik mu ponuja pomoč, njegovo gospodarstvo je na lepem kraju, nedaleč od njega so ravno sezidali železnico..... Ali on drži roke v žepu ter filozofuje. Tak nekaj je tudi Cankar. Pozna pomoč, vidi jo, ponuja se mu, ali —. In takih je med nami mnogo, mnogo. Bros je pa tip Nemca, ali pa, če hočete, tip našega cloveka, ki si je navzel germanske podjetnosti. Star je že, denarja ima dovolj — samec je. Rudova hči Ana je lepo sveže dekle. Z njo bi dobil še Rudovo posestvo. Bila bi to dobra kupčija. Slikar Dolinar je zopet clovek Rudovega kalibra. Ve, da se godi „nekaj strašnega“, ne podviza se pa, da bi to raziskal, da bi našel vzrok tega strašnega....

Nekje se je Cankarju očitalo, češ: da je cela drama precej temna. Mi mislimo, da temu ni tako. Drama „Jakob Ruda“ je, če abstrahiramo par prizorov, kakor pogovor o ranjki ženi, prav jasen obraz iz življenja. Dejanje je to-le: Jakob Ruda je s svojo potratnostjo in brezskrbnostjo zapravil svoje premoženje. Stoji pred katastrofo, kalere se pa obvaruje, če njegova hči Ana vzame slabe trgovca Broša za moža. Ana privoli. Rudo pa začno mučiti težke misli, češ: Ano sem prodal itd. Konec je, da skoči v vodo... Cankar je baš hotel privesti Rudo do tega, in najbržeje je Dobniku ravno radi tega dal že na početku drame v usta besede, ki Rudi kažejo: tja pojdi, tam si stori konec. Pri čitanju se ne sme pozabiti, da je Ruda inteligenten mož (Rudin je bil tudi!), ali brez energije, ki se zboji vsakega bolj resnega čina.

Pa dovolj! Mi smo samo hoteli pokazati na to zanimivo našo dramo in njenega avtorja. Zal nam je, da se ji je tako malo pozornosti darovalo. Interesantno bi bilo tudi zvedeti, koliko eksemplarov jo je Schwentner razpečal.

Od Cankarja pa pričakujemo še marsikako izborno delo. Priljubimo tudi mnenju, da je „Ruda“ prvo slovensko dramatično delo, ki bi smelo svojo srečo z utemeljenim upom na vseh poskusih tudi na kakšnem neslovenskem odru.

„Hennebergova svila“

— le pristna, ako se vdobi direktno od mene — črna, bela in barvana od 45 kr. do 14 gld 65 kr. meter. Vsakemu franko in carine prosto na dom. Vzorci z obratno pošto.

G. Henneberg, tovarnar svile

(c. in kr. dvorni zalagatelj) v Curia.

Štv. 293.

Razglas.

Dne 7. junija t. l. od 10—12 ure dopoldne se bode vršila javna dražba občinske hiše (stara šola), ležeče na glavnem trgu v Nabrežini.

Klicna cena 7000 kron.

Ponudniki vložijo 10% varščino.

Kdor želi kupiti hišo, si jo lahko ogleda vsaki dan do dražbe in med dražbo.

Županstvo v Nabrežini

dne 16. maja 1900.

Župan:

Čaharija.

Važno za imetelje srečk!

Biró za revizijo srečk v letu 1874. ustanovljene bančne hiše

Josip Beifeld, Budimpešta, Karlsring I.,

pregleduje žrebanje posamičnih srečk vsakomur zastonj.

Prosi se vprašalnemu pismu pridjati 10-hel. znamko za odgovor.

Leta 1881. v Gorici ustanovljena tvrdka
E. Riessner, v Nunki ulici 3,
(nasproti nunki cerkvi)

prilaga preč. dubovščini in slavnemu občinstvu svojo lastno izdelovalno umetnih svetlic za vsakovrstne cerkvene potrebe. Ima veliko zalogo nagrobnih vencev, za mrtvaške potrebe, voščeno sveče itd. vse po zmerni ceni. — Naročila za deželo izvršuje točno in solidno. Priporoča slav. občinstvu tudi svoj S. el.) tiskarno črk na perilo. (P. 1)

Zaščitna znamka: SODRO.

LINIMENT. CAPSICI COMPOS.

iz Richterjeve lekarni v Pragi

priporočano kot izvrstno bol ublažujoče mazilo; za ceno 40 kr., 70 kr. in 1 gld. se dobi po vseh lekarnah. Naj se zahteva to splošno priljubljeno domače zdravilno sredstvo vedno le v orig. steklenicah z našo zaščitno znamko s „SILBROM“ namreč, iz RICHTERJEVE lekarni in vzame kot originalni izdelek le tako steklenico, ki je prevedena s to zaščitno znamko.

Richterjeva lekarna „pri zlatem levu“ v PRAGU

Najboljše berilo in darilo je vsestransko jako pohvaljena

„Vzgoja in omika ali izvir sreče“

(neobhodno potrebna knjiga za vsakega cloveka, kateri se hoče sam lahko in hitro navaditi vsega potrebnega da more sebe in druge blažiti in prav okati), ter se dobi za predplačilo 1 gld. 50 kr., po pošti 10 kr. več, a i proti poštenu povzetju pri Jožefu Valenčiču na Dunaju. III. Bez., Hauptstrasse No 84. 3. Stge., II. Stk., Th. 38.

Založnik ozir. prodajalec je voljen vrniti denar ako bi mu kupec poslal knjigo še nerazrezano in čisto v treh dneh nazaj. Cena je skrajno znižana; knjig je malo več.

Prave in edine želodčne kapljice,
(Varstvena znamka).

Zdravilna moč teh kapljic je neprekosljiva. — Te kapljice vredijo redno prebavljenje, če se jih dvakrat na dan po jedno žličico popije. Okrepje posr. Anton Padov. kvarjeni želodec stori, da zgine v kratkem času omotica in životea lenost (mrtvost). Te kapljice tudi stori, da clovek raji je. —9

Cena steklenici 30 kr.

Prodajajo se v vseh glavnih lekarnah na svetu. Za naročitve in pošiljate pa jedino le v lekarni

Cristofoletti v Gorici.

Glavno zalogo piva večkrat odlikovane pivovarne

J. Kozler v Ljubljani ima za cel telminski okraj

Fran Miklavič v Volčah.

V zalogi je vedno izborno in sveže eksportno, marčno in vlečano pivo ter pasteurizirano pivo v steklenicah. Cene jako primerne. Večjim konsumentom preskrbi na zahtevo ledenik in potrebne pipe ter v poletnem času led.

Podružno zalogo za Kobarid in okolice ima g. Henrik Mlekuz v Kobaridu.

Važno za vsakega!

Razprodaja!
Za neverjetno nizko ceno, za samo gld. 2-95 se vdobi krasno garnituro, imajočo naslednjih štirnajst dragoceni krasnih predmetov:

- 1 žepna ura iz niklja Anker-Rem. (na željo posrebrnjena) s krasno vdolanim okrovom, natanjko regulirana s 3-letnim jamstvom ter etui.
- 1 eleg. oklopna verižica iz niklja ali goldina s privezki vred. Parizni sistem.
- 1 kravatna igla iz goldina z vdolanimi briljanti.
- 1 par pozlačenih zapestnih gumbov. Znamka „Garantie“.
- 1 garnitura gumbov iz goldina za predsrajnike in ovratnike; 5 komadov.
- 1 par uhanov iz pristnega srebra, uradno zaznamovana.
- 1 prstan iz goldina z eleg. kamnom.
- 1 pomanjševalno žepno zrcalo v etui.

Teh štirnajst krasnih in dragih predmetov z uro Anker-Rem. razpošilja za samo gld. 2-95, proti povzetju ali naprej poslanim zneskom tvrdka

Bratje Hurviz,

Eksportna hiša, Krakau, Stradom 17 (Avstr.)

Kar ne ugreja se tekom 8 dni sprejme nazaj ter denar vrne, da se kupovalec nima bati nikake nevarnosti.

Bogate ilustrovane kataloge vseh dragocenosti zastonj in franko.

Sprejemajo se preprodajalci in agentje.

Anton Pečenko

Vrtna ulica 8 — GORICA — Via Giardino 8

priporoča

pristna bela in črna vina iz vipavskih, furlanskih,

briskih, dal matinskih in isterskih vinogradov.

Dostavlja na dom in razpošilja po železnici na vse kraje avstro-ogerske monarhije v sodih od 56 litrov naprej. Na zahtevo pošilja tudi uzorce.

Cene zmerno. Pošta pošta.

VELIKA ZALOGA

ŠIVALNIH STROJEV IN DVOKOLES SAUNIG & DEKLEVA V GORICI

ulica Municipio št. 1

mehanična delavnica v Nunki ulici št. 16.

(Brez konkurence!)

Cene so od gld. 90 naprej. Z nami je vsake konkurence nemogoča! Se toplo priporočamo z odličnim spoštovanjem udani

SAUNIG & DEKLEVA.

Na dež. jubil. razstavi odlikovan s srebr. drž. svetinjo Na lvoški razstavi s prvo ceno — srebrno svetinjo

Tovarna uzornih telovadnih priprav JOS. VINDYŠ-A,

v Pragi na Smihovu

(Praha-Smichov) Vinohradská ulice číslo 816.

se priporoča

k popolnemu uzornemu prirejevanju sokolskih in šolskih telovadnic

po najnovejših pripoznanjih in praktičnih sestavih. V ta dekaž je na razpolago mnogo pripotočočih sprical domačih in inozemskih.

Zagotavlja jedno leto. Cene zelo zmerno, plačuje se pa na mesečne obroke po volji in zmožnosti.

Navadne priprave so vedno v zalogi.

Ceniki, proračuni in načrti za popolne telovadnice pošilja na zahtevo brezplačno in poštne prosto.

Poprave izvršuje po najnižjih cenah.

Ustanovljena tvrdka leta 1866.

Ivan Drufovka v Gorici

na Travniku šte. 5.

Tovarna nadplato Ozka ulica št. 8. — Filijalki v Komnu in Sežani.

Tovarniška zaloga usnja in podplato

ter vseh potrebščin za čevljarje, različnega usnja za sedlarje, knjigoveze, tapetarje itd.

Basina tovarna nadplato (Schuhobertheile), jermenov in oprav za vole.

Glavni zalagatelj

voščila (biksa) družbe sv. Cirila

in Metoda v Ljubljani.

Kupuje surove kože in loj po najvišjih dnevnih cenah.

Ceniki na zahtevo zastonj in franko.

„Krojaška zadruga“

vpisana zadruga z omejeno zavezo v Gorici.

Gosposka ulica št. 7.

Velika zaloga manufakturnega blaga.

Priporoča cenj. odjemalcem svoje v obširni izbori dospelo novo sveže blago za spomlad in poletni čas, za ženske in moške; vsakovrstna sukna, kot: Loden, Kamgarn, Cheviot i. dr.

Krasna izbira volnenin, perkal, Battist, satin, Voile de Laine, Zephir i. dr. za ženske obleke.

Priporoča izborno perilo, bombažasto in cvrtnasto, katero prejema iz prvih slezkih tovarn; med temi ima tudi preproge, namizne prte, zaves, žepne rute, bombažaste in cvrtnaste, blago za blazine, plahte, kovrte, žamet in pliš v vseh barvah; prtenino, ogrinalke itd. Lepo perilo za moške in sicer: srajce, ovratnike, zapestnice, prnike, ovratnice, nogovice, Jäger-srajce, za hribolazce itd. itd.

Vse po najnižjih in zadnjih cenah brez pogajanja.

Na željo se pošlje tudi uzorce, poštne proste.